

Vlaams
Parlement

ingediend op **1121** (2016-2017) – Nr. 4
7 juni 2017 (2016-2017)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Joris Poschet en Wouter Vanbesien

over het ontwerp van decreet

tot wijziging en optimalisatie van diverse bepalingen
van het Wapenhandeldecreet van 15 juni 2012

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed:

Voorzitter: Rik Daems.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire, Manuela Van Werde;

Sabine de Bethune, Vera Jans, Ward Kennes, Johan Verstreken;

Rik Daems, Herman De Croo;

Tine Soens, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

Cathy Coudyser, Danielle Godderis-T'Jonck, Sofie Joosen, Elke Sleurs, Ann Soete, Sabine Vermeulen;

Karin Brouwers, Griet Coppé, Joris Poschet, Valerie Taeldeman;

Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;

Renaat Landuyt, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;

Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

1121 (2016-2017) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

– Nr. 2: Amendementen

– Nr. 3: Verslag van de hoorzitting

INHOUD

1. Toelichting door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	4
1.1. Herwerking van de doorvoercontrole (artikelen 2, 4, 6 en 19)	4
1.2. Uitbreiding transparantie (artikel 34)	5
1.3. Controle op het eindgebruik (artikelen 11, 14 en 24)	6
1.4. Herwerking handhavingsbepalingen (artikelen 19-31)	6
1.5. Wijzigingen verplichtingen erkende wapenhandelaars (artikelen 18, 22, 23 en 30)	7
1.6. Introductie algemene beperkende maatregelen (artikelen 26 en 27)	7
1.7. Conclusie	7
2. Algemene bespreking	8
2.1. Vragen en opmerkingen van de leden	8
2.2. Antwoorden van minister-president Geert Bourgeois	12
3. Artikelsgewijze bespreking en stemming	14
4. Eindstemming	16
Gebruikte afkortingen	17

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed behandelde op 2 mei en 30 mei 2017 het ontwerp van decreet tot wijziging en optimalisatie van diverse bepalingen van het Wapenhandeldecreet van 15 juni 2012.

Op 2 mei 2017 werd dit ontwerp van decreet toegelicht in commissie, waarna de commissie besliste om een hoorzitting te houden met diverse betrokken instanties. Deze hoorzitting vond plaats op 9 mei 2017. Het verslag van de hoorzitting werd opgenomen in een afzonderlijk parlementair document (*Parl.St. VI.Parl. 2016-17, nr. 1121/3*). Op 30 mei 2017 vond de algemene en artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet plaats, evenals de stemmingen.

1. Toelichting door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed

Minister-president *Geert Bourgeois* licht het ontwerp van decreet toe. Het ontwerp van decreet tot wijziging en optimalisatie van diverse bepalingen van het Wapenhandeldecreet is het resultaat van een uitgebreid proces waarin heel wat belanghebbenden maximaal betrokken werden. In de loop van deze optimalisatieoefening werd een conceptnota geschreven en werden er twee consultatierondes gehouden met de dienst Controle Strategische Goederen: ter voorbereiding op de conceptnota en over de nota zelf.

Het doel van deze optimalisatie was een correcte en effectieve toepassing van het decreet te garanderen, zonder aan de fundamenteen ervan te raken. Met het oog daarop werden inhoudelijke lacunes ingevuld en vergetelheden en fouten rechtgezet.

Inhoudelijk werd in de conceptnota en de memorie van toelichting bij dit ontwerp van decreet duidelijk beschreven wat de belangrijkste onderwerpen zijn die in het optimalisatiedecreet aan bod komen. Die vijf grote onderwerpen zijn doorvoer, transparantie, controle op het eindgebruik, handhaving en verplichtingen voor erkende wapenhandelaars. Aan dit lijstje moet nog de introductie worden toegevoegd van de mogelijkheid voor de Vlaamse Regering om algemene beperkende maatregelen aan te nemen. Dit stond niet in de conceptnota, maar geeft uitwerking aan het voorstel van resolutie betreffende de situatie in het Midden-Oosten en de handel in strategische goederen vanuit Vlaanderen naar die regio van 9 maart 2016 (*Parl.St. VI.Parl. 2015-16, nr. 654/3*).

Verder hebben de rechtzettingen van lacunes, vergetelheden en fouten betrekking op een brede waaier aan onderwerpen. Bij deze toelichting zal de minister-president zich echter beperken tot de algemene focus van het ontwerp van decreet.

1.1. Herwerking van de doorvoercontrole (artikelen 2, 4, 6 en 19)

De belangrijkste inhoudelijke wijziging aan het Wapenhandeldecreet zelf is de herwerking van de controle op doorvoer. Momenteel bevat het Wapenhandeldecreet enkel een controle op doorvoer als er sprake is van overlading of van herlading. Daarmee wordt bedoeld dat de goederen tijdens de doortocht door Vlaanderen van het ene transportmiddel op een ander transportmiddel geladen worden, of van een transportmiddel worden gelost om nadien opnieuw op datzelfde transportmiddel geladen te worden.

Die controle is heel rigide: elke doorvoer met over- of herlading heeft altijd een vergunning nodig, behalve als het gaat over doorvoer tussen twee EU-lidstaten. Deze situatie werd terecht aangekaart, ook in het licht van het VN-

Wapenhandelsverdrag. Dat verplicht staten onder meer om bepaalde wapen-transfers te verbieden, ook als het gaat over doorvoer zonder overlading.

In het ontwerp van decreet worden nu twee zaken geregeld: enerzijds wordt een controle ingevoerd op doorvoer zonder overlading en anderzijds wordt de bestaande rigide controle op doorvoer met overlading afgeschaft als het gaat over risicoloze landen.

Voor de controle op doorvoer zonder overlading wordt er een controle-instrument gebruikt uit de Europese verordening over uit- en doorvoer van producten voor tweërlei gebruik: catch-allcontrole, ook vangnetcontrole genoemd. Die controle bestaat erin dat voor een aantal problematische gevallen in een vergunningsplicht wordt voorzien en dat de betrokken partijen in deze gevallen een vergunning moeten aanvragen. De bedoelde problematische gevallen zijn de verboden transfers uit het VN-Wapenhandelsverdrag.

Voor het verminderen van de administratieve lasten van de vergunningsprocedure bij risicoloze doorvoer met overlading wordt de systematische vergunningsplicht afgeschaft voor doorvoer met eindgebruik in risicoloze landen, op voorwaarde dat de landen van uit- en invoer de transactie hebben goedgekeurd. Met risicoloze landen worden in de eerste plaats de lidstaten van de Europese Economische Ruimte bedoeld. De Vlaamse Regering kan dit dan verder uitbreiden naar bepaalde lidstaten van de NAVO en het Wassenaar Arrangement. Op die manier is het mogelijk om bijvoorbeeld de vergunningsplicht wel af te schaffen voor Australië, maar niet voor Turkije.

Het gaat overigens ook enkel over doorvoer naar deze landen en niet over doorvoer vanuit die landen. Omdat bijvoorbeeld andere EU-lidstaten de Europese uitvoercriteria anders toepassen en de criteria in het Vlaamse Wapenhandeldecreet nu eenmaal strenger zijn, is het nodig controle te behouden op doorvoer van goederen die weliswaar afkomstig zijn uit een andere EU-lidstaat, maar bestemd zijn voor een derde land. De vrijgestelde doorvoer valt tot slot ook niet helemaal buiten controle. De ingevoerde catch-allcontrole vormt immers ook voor deze transacties een vangnet.

De gekozen aanpak zorgt voor een harmonisch evenwicht tussen enerzijds voldoende controle op doorvoer en anderzijds het beperken van administratieve lasten, zoals ook werd bepleit in het rapport van het Vlaams Vredesinstituut waarnaar in de memorie van toelichting wordt verwezen. Dat rapport vormde overigens de blauwdruk van de nieuwe regels.

1.2. Uitbreiding transparantie (artikel 34)

Het tweede grote onderwerp dat in het optimalisatiedecreet wordt aangepakt is de rapportering over de toepassing van het Wapenhandeldecreet. Zoals bekend is Vlaanderen op het vlak van transparantie nu al een van de beste leerlingen van de mondiale klas. Dat blijkt uit de benchmarkstudies die het Vlaams Vredesinstituut op vraag van deze commissie uitvoerde.

Zo wordt in de studie 'Wapenexportcontrole in België, Gelijkenissen en verschillen' vermeld: "Tegelijkertijd ontstonden snel afwijkingen ten aanzien van het federale sjabloon. Zo blijkt de publieke transparantie in het Vlaams Gewest momenteel inhoudelijk het meest uitgebreid. De bijkomende maandelijkse rapportage en het zeer hoge niveau van desagregatie – er wordt gerapporteerd op niveau van elke afgeleverde (of geweigerde) vergunning – betekent dat de Vlaamse Regering veel relevante informatie met een hoge frequentie publiek maakt."

Met dit ontwerp van decreet wordt opnieuw de voortrekkersrol van Vlaanderen benadrukt, zonder afbreuk te doen aan de verplichting in het decreet om geen informatie te delen die aan de betrokken (rechts)personen schade kan berokkenen.

Het ontwerp van decreet implementeert grotendeels wat in de conceptnota staat. Dat is in de eerste plaats een verankering van bestaande praktijken zoals de vermelding van weigeringscriteria bij geweigerde vergunningen, negatieve voorlopige adviezen en de publicatie van maandverslagen op de website van de dienst Controle Strategische Goederen. De transparantie wordt ook uitgebreid met het rapporteren over afgeleverde voorlopige adviezen, schriftelijke bevestigingen en verlengingen van vergunningen.

Een steeds terugkerende aanbeveling was de rapportering van de effectieve cijfers van de in- en uitvoer die op basis van andere dan algemene en globale vergunningen gebeuren. Dit zit niet in het ontwerp van decreet om de redenen die al eerder in deze commissie werden toegelicht: het informaticasysteem van de dienst Controle Strategische Goederen laat momenteel niet toe om dergelijke gegevens op een efficiënte en correcte manier te verwerken en te rapporteren. Dit blijft een werkpunt voor de toekomst. Zoals reeds aangegeven maakt dit deel uit van het project digitalisering waar nog de hele regeerperiode verder aan zal worden gewerkt.

1.3. Controle op het eindgebruik (artikelen 11, 14 en 24)

Het derde belangrijke onderwerp is de controle op eindgebruik. Dit is uiteraard een belangrijk element van het Wapenhandeldecreet en het decreet bevat daarvoor nu al robuuste verplichtingen en instrumenten, in lijn met de gangbare internationale praktijken en met de Europese regels daaromtrent.

In verband met de voor te leggen documenten was er echter wat onduidelijkheid over "een document dat de eindgebruiker en het eindgebruik vermeldt". Dat leidde ertoe dat vaak ontoereikende documenten werden voorgelegd. Om die reden verankert het ontwerp van decreet nu duidelijk de regel dat een verklaring van de eindgebruiker het voornaamste document is dat bij uitvoer en overbrenging moet worden voorgelegd en wordt de Vlaamse Regering opgedragen de nadere regels daarvan vast te stellen.

Ook dat sluit aan bij de gangbare praktijk, zowel internationaal als in Vlaanderen, wat geldt voor alle transacties, binnen en buiten de EU. In Vlaanderen stelt de dienst Controle Strategische Goederen in dat opzicht nu al een sjabloon van eindgebruikersverklaring ter beschikking dat de meest essentiële gegevens en verbintenissen bevat. Dit sjabloon wordt nu geformaliseerd.

1.4. Herwerking handhavingsbepalingen (artikelen 19-31)

Met betrekking tot de wijzigingen aan de handhavingsbepalingen van het decreet, implementeert de optimalisatie vooral de technische wijzigingen uit de conceptnota. Onduidelijkheid over onder meer de opsporings- en vaststellingsbevoegdheden van toezichthouders was tot nog toe immers een belangrijke reden voor het niet gebruiken van het systeem van administratieve sancties. Toezichthouders krijgen nu zowel in de toezichtfase als in de opsporingsfase duidelijk beschreven bevoegdheden.

Voorts worden ook exclusieve administratieve sancties geïntroduceerd voor de meeste eenvoudige inbreuken op het decreet. Daardoor kan het Departement Buitenlandse Zaken nu volledig autonoom optreden, dus zonder tussenkomst van het Openbaar Ministerie.

Het gaat hier niet noodzakelijk over een capaciteitsverhoging op het vlak van handhaving, maar wel om aanpassingen die toezicht, vaststelling van inbreuken en administratieve sanctionering op een juridisch correcte en effectieve manier moeten laten verlopen. In dat opzicht wordt er ook blijvend verder gewerkt aan een meer gestructureerde samenwerking met het Openbaar Ministerie en de Administratie van de Douane en Accijnzen.

1.5. Wijzigingen verplichtingen erkende wapenhandelaars (artikelen 18, 22, 23 en 30)

Hier gaat het louter over de vereenvoudiging van elementen die ondoeltreffend zijn gebleken en de gelijkschakeling van bepaalde verplichtingen voor erkende wapenhandelaars met particuliere wapenbezitters.

1.6. Introductie algemene beperkende maatregelen (artikelen 26 en 27)

Het laatste grote onderwerp in het voorliggende ontwerp van decreet is dat van de mogelijkheid voor de Vlaamse Regering om algemene beperkende maatregelen aan te nemen.

Zoals al werd meegedeeld, wordt hiermee tegemoetgekomen aan de vraag van het Vlaams Parlement. Op basis van het ontwerp van decreet zal de Vlaamse Regering kunnen beslissen om voor een verlengbare termijn van zes maanden geen enkele uitvoer naar een land toe te staan, als zij oordeelt dat elke uitvoer op dat moment in strijd zou zijn met de criteria van het Wapenhandeldecreet. Omwille van de ingrijpende impact van een dergelijke maatregel moet de Vlaamse Regering deze beslissing als college nemen.

Voor de inhoudelijke toepassing van deze nieuwe mogelijkheid wordt voortgebouwd op de richtsnoeren die bij de vroegere praktijk van de on-holdmaatregel gehanteerd werden. Deze zijn opgenomen in de memorie van toelichting. Samengevat komen ze erop neer dat:

- het uitvaardigen van een algemene beperkende maatregel tegen een land of eindgebruiker een uitzonderlijke beslissing moet blijven;
- een algemene beperkende maatregel enkel kan ten aanzien van een land of eindgebruiker waarnaar elke uitvoer in strijd zou zijn met het Wapenhandeldecreet en waartegen een multilateraal wapenembargo gerechtvaardigd lijkt, maar om politieke redenen niet waarschijnlijk is;
- de andere gewesten en de andere EU-lidstaten voorafgaand moeten worden bevroegd over hun uitvoerbeleid ten aanzien van het betreffende land en/of de betreffende eindgebruiker;
- de uitgevaardigde maatregel door de dienst Controle Strategische Goederen periodiek geëvalueerd moet worden. De toepassing geval per geval blijft immer de regel. Die periodieke evaluatie zit ook in het ontwerp van decreet verankerd.

Het ontwerp van decreet bevat ook een aantal flankerende bepalingen die onder meer de transparantie over deze maatregelen moeten garanderen.

1.7. Conclusie

De minister-president concludeert dat hij hiermee de belangrijkste elementen van het ontwerp van decreet heeft toegelicht. Dit decreet is uiteraard niet het eindpunt van de optimalisatieoefening.

Nadat het ontwerp van decreet goedgekeurd zal zijn, zal er onder meer aan de Vlaamse Regering een besluit worden voorgelegd om ook het Wapenhandelbesluit te wijzigen tegen het einde van het jaar. Voorts zal er ook verder worden

gewerkt aan de samenwerking met andere relevante overheidsdiensten om de effectieve toepassing van de wijzigingen te garanderen.

2. Algemene bespreking

2.1. Vragen en opmerkingen van de leden

Tine Soens zegt dat Vlaamse strategische goederen nog steeds in verkeerde handen dreigen te vallen. Ook in het buitenlands beleid stelt dat Vlaanderen voor heel wat uitdagingen. Hoewel economische en bedrijfsbelangen een rol spelen, primeren voor sp·a ethische overwegingen, vrede en veiligheid.

Vijf jaar geleden stelde Vlaanderen een eigen regelgeving rond wapenhandel op. Die regelgeving wordt nu geoptimaliseerd, bijna een jaar later dan beloofd. Sp·a had eerder al een conceptnota voor nieuwe regelgeving betreffende een transparanter beleid met het Wapenhandeldecreet (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 681/1) ingediend. Die conceptnota bevatte een zestal pijnpunten: transparantie, de catch-allbepaling, doorvoer, samenwerking met de federale overheidsdiensten, het hoge ongekende eindgebruik en wapenembargo's. Het verheugt het lid dat met enkele van die opmerkingen rekening werd gehouden. Het voorliggende ontwerp van decreet is een stap in de goede richting, maar gaat nog niet ver genoeg. Zij zal nu kort ingaan op de vermelde pijnpunten.

Het bestaande Wapenhandeldecreet verplicht de regering tot halfjaarlijkse en jaarlijkse verslagen. Daarnaast bestaat de gewoonte om maandelijks een onlineverslag te publiceren. Het is goed dat die praktijk in het ontwerp van decreet wordt verankerd. Wat er in de verslagen moet staan, wordt niet vastgelegd. De discussie over wat er precies in die maandelijkse verslagen moet staan, wordt niet gevoerd. Sp·a vraagt om meer informatie openbaar te maken, zodat ook de publieke opinie beter geïnformeerd wordt over de Vlaamse wapenhandel. Uit de benchmark van het Vlaams Vredesinstituut in opdracht van deze commissie blijkt dat Nederland bijvoorbeeld bekendmaakt om welke goederen het gaat, en dus niet enkel verwijst naar de categorie van de Militaire Lijst. Tot slot vraagt ze de effectieve uitvoer te rapporteren, zoals Wallonië doet.

Een probleem dat ook al een paar keer in de commissie aan bod is gekomen, is catch-all. Goederen die vroeger vergunningsplichtig waren omdat ze uitgevoerd werden naar een militaire eindgebruiker, zijn dat nu niet meer. Met het Wapenhandeldecreet van 2012 werd een andere definitie van catch-all geïntroduceerd. Die wordt via een technische richtlijn toegepast en er hangt veel af van hoe die wordt geïnterpreteerd en toegepast.

Volgens het Vlaams Vredesinstituut wordt tot de helft van de voorheen gecontroleerde export niet langer gecontroleerd op die manier. Daardoor heeft Vlaanderen een aanzienlijk deel van de controle over de strategische goederen verloren. In de recente hoorzitting over het voorliggend ontwerp van decreet bleek er verwarring te bestaan over het gebruik van catch-all en de nuancering van de administratieve interpretatierichtlijn. In de memorie van toelichting valt te lezen dat er wijzigingen komen aan het Wapenhandelbesluit, onder andere de nuancering van die administratieve interpretatierichtlijn. Er is zo snel mogelijk duidelijkheid nodig over aanpassingen aan die administratieve richtlijn. Kan de minister-president daar al meer duidelijkheid over geven?

Sp·a diende een amendement in om de oude definitie van catch-all opnieuw in te voeren, zodat Vlaanderen terug meer controle kan uitoefenen op de uitvoer van strategische goederen.

De controle op doorvoer is een essentieel onderdeel van het exportbeleid. Momenteel is enkel een vergunning vereist als de goederen overgeladen worden op een ander transportmiddel of eerst gelost worden en daarna opnieuw ingeladen. Doorvoer zonder overlading zal nu op een ad-hocbasis worden gecontroleerd. Dat is op zich een goede zaak, maar het gebeurt pas als een van de betrokken diensten over informatie beschikt dat het om een problematische doorvoerbepemming gaat, bijvoorbeeld waar een wapenembargo op rust of waar ernstige schendingen van humanitair recht plaatsvinden. Die controle staat of valt dus met hoe actief die diensten de informatie zullen inwinnen en hoe de samenwerking met de douane verloopt. Kan de minister-president uitleggen hoe dat zal gebeuren? België is wellicht het enige land ter wereld waar de controle op de wapenhandel niet exclusief bij het nationale niveau ligt. Om evidente redenen staat in andere landen het beleid rond wapenhandel wel in nauw verband met het ruimere buitenlands beleid. Dat is door de regionalisering van de bevoegdheid in België een pak minder duidelijk. Het delen van informatie tussen de verschillende beleidsniveaus is dus cruciaal. Een vergunningsbeleid staat of valt met de controle op die vergunningen. Sp.a diende dan ook een amendement in om een meldingsplicht voor doorvoer in te voeren.

Om wapenhandel goed te controleren, is kennis van het eindgebruik van de producten cruciaal. De Vlaamse defensiegerelateerde industrie levert vooral halfafgewerkte producten af die daarna geïntegreerd worden in grotere systemen. Dat maakt het moeilijker om na te gaan waar Vlaamse producten uiteindelijk terechtkomen. In het merendeel van de vergunningen van de afgelopen jaren werd er uitgevoerd naar de defensiegerelateerde industrie van een ander land. Op de vergunning wordt dan de industrie als eindgebruiker vermeld. De facto is dat uiteraard niet de eindgebruiker, maar er is te weinig informatie om dan wel de eigenlijke eindgebruiker na te gaan.

Uit cijfers van 2015 blijkt dat van 70 percent van de intra-Europese wapenhandel en van 62 percent van de extra-Europese wapenhandel de uiteindelijke eindgebruiker onbekend blijft. Het Vredesinstituut noemt dat terecht de achilleshiel van de controle op de Vlaamse wapenexport. Het is waarschijnlijk dat een deel van die wapens uiteindelijk in conflicthaarden zoals het Midden-Oosten terechtkomt. Het Vredesinstituut geeft enkele voorbeelden waar onderdelen van Vlaamse makelij terechtkomen.

Er zijn een aantal instrumenten voor dat eindgebruik, zoals een verklaring van eindgebruik of een wederuitvoerverbintenis. Het gebruik van de eindgebruikersverklaring wordt nu wel verplicht, maar de wederuitvoerverbintenis wordt dat niet. Nochtans blijkt uit de benchmarkstudie van het Vredesinstituut dat bijvoorbeeld Zweden, Portugal en Hongarije wel systematisch wederuitvoerbeperkingen opleggen.

Uiteraard blijft de vraag in hoeverre Vlaanderen de macht heeft om daadwerkelijk het eindgebruik na te gaan en te controleren. Een oplossing ligt weliswaar niet voor de hand, maar behalve het verplichten van de eindgebruikersverklaring gaat men de discussie niet aan over hoe dat hoge ongekende eindgebruik kan worden teruggedrongen.

Sp.a heeft alvast twee amendementen ingediend om die wederuitvoerverbintenis bij elke vergunning verplicht te maken, zoals ook Amnesty International vroeg in de hoorzitting.

Tot slot wil het lid het hebben over de mogelijkheid om wapenembargo's naar landen in oorlog op te leggen. De administratieve praktijk die door de vorige minister werd ingevoerd werd, toeval of niet, afgevoerd toen de meerderheid vroeg om Saoedi-Arabië op die lijst te zetten. Sp.a had een voorstel van decreet

daarover ingediend: het voorstel van decreet houdende wijziging van het Wapenhandeldecreet van 15 juni 2012, wat de on-holdlijst betreft (*Parl.St. VI.Parl. 2015-16, nr. 655/1*), maar dat werd door de meerderheid op 10 mei 2016 weggestemd. Over de regeling die dit ontwerp van decreet voorstelt, zegt het Vredesinstituut dat de tijdelijke handelsbeperkende maatregelen voor alle categorieën eindgebruikers zouden moeten gelden, met uitzondering van internationale organisaties, en dat het materieel toepassingsgebied ruim moet worden ingevuld, dus alle strategische goederen moet omvatten. Het ontwerp van decreet zwakt dat af en maakt ook een onderscheid tussen bestemming en eindgebruiker. Voor de bestemming is er daarenboven in een uitzondering voorzien. Ook hieromtrent werd door de sp.a-fractie een amendement ingediend, om tegemoet te komen aan het advies van het Vredesinstituut. Uiteraard zal uit de praktijk moeten blijken of de Vlaamse overheid inderdaad wapenhandel naar bepaalde landen wil stopzetten, in de eerste plaats Saoedi-Arabië. De spreekster heeft alvast een voorstel van resolutie ingediend betreffende een wapenembargo tegen Saoedi-Arabië (*Parl.St. VI.Parl. 2016-17, nr. 1185/1*) en hoopt dat dit spoedig zal kunnen worden behandeld.

Concluderend stelt het lid dat, ondanks enkele goede ingrepen, er te weinig wordt gedaan aan de catch-allbepaling en het hoge ongekeerde eindgebruik. Daarom zullen de vertegenwoordigers van sp.a zich bij de stemming onthouden.

Karim Van Overmeire stelt dat het standpunt van N-VA intussen afdoende duidelijk is. De partij is er trots op dat Vlaanderen tot de beste leerlingen van de Europese klas en zelfs ter wereld behoort inzake transparantie en zorgvuldigheid van wapenhandel. Met deze optimalisatie gaat Vlaanderen nog een stap verder. Het is verheugend dat de minister-president rekening houdt met een aantal bezorgdheden die bij verschillende commissieleden leven. Het siert Tine Soens dat ze zich zal onthouden en niet zal tegenstemmen, maar eigenlijk zou ze deze stap vooruit moeten steunen.

In acute gevallen wordt er sowieso niet geëxporteerd naar conflictgebieden. Saoedi-Arabië wordt hier onterecht als een riedeltje telkens opnieuw gebruikt. De facto is er echter geen Vlaamse export naar dat land: enkele jaren geleden ging het over twaalf vizieren van jachtgeweren en nog een paar jaar daarvoor over uniformen. Toch blijft men dat beeld ophangen en dat is jammer. Met het nieuwe artikel 43/1 wordt het mogelijk om algemene beperkende maatregelen te nemen. Op zich is dat misschien een goede zaak, maar het lid waarschuwt dat de discussie mogelijk gewoon verlegd wordt. De algemene beperkende maatregelen zullen moeten worden getoetst aan de criteria van artikel 26 en 28 en die laten ruimte voor interpretatie. Maar weinig landen zullen op geen enkel van die criteria negatieve punten scoren. Alleen al bij het conflict in Jemen is, naast Saoedi-Arabië, nog een twaalftal andere landen betrokken, waaronder Marokko, Pakistan en de Verenigde Arabische Emiraten. Aan de andere kant staat dan Iran, ook met een aantal bondgenoten. Een land op een beperkende lijst zetten, mag niet lichtzinnig gebeuren omdat dat sowieso een incident zal creëren en een verkoeling van de relaties. Soms zal het nodig zijn en zal de moed moeten worden opgebracht om dat signaal te geven. De criteria moeten echter altijd dezelfde zijn en er moet altijd gehandeld worden op basis van feiten en niet louter op basis van persberichten.

Het lid stelt vast dat het zelfs met deze wijzigingen voor sommigen nog niet goed genoeg is. Voor een deel begrijpt hij dat: de oppositie moet immers per definitie tegen zijn. Voor sommige organisaties zal het echter nooit goed genoeg zijn, hoe ver er ook wordt gegaan. Het lijkt hem dan eerlijker om te zeggen dat men geen Vlaamse defensiegerelateerde industrie, noch toeleveringsbedrijven aan defensiegerelateerde industrie meer wil. Dat is echter niet het signaal dat N-VA aan de Vlaamse bedrijven wil geven.

Iedereen streeft naar de ideale wereld, maar we leven wel in de werkelijke wereld. Elio Di Rupo bevestigde op 27 mei 2017 in Het Laatste Nieuws dat Wallonië wapens van FN Herstal aan Saoedi-Arabië levert. Hij stelde dat dit met een slecht geweten gebeurt, maar "als wij niet leveren aan Saoedi-Arabië, doen anderen het in onze plaats.". Voorts luidde het: "De dag dat Europa het eens wordt om niet langer wapens te leveren aan de Saoedi's, zal ik dat toejuichen en dat ook uitleggen in Herstal. Maar je moet niet dromen. Dat gaat niet lukken. Tot zolang kan ik maar hopen dat de wapens die FN levert aan de koninklijke garde van de Saoedische vorst alleen voor binnenlands gebruik zijn. Dat ze niet worden ingezet tegen Jemen. Zeker ben ik daar niet van. Ethisch is dat lastig, maar lastiger nog zou het voor mij zijn om aan de arbeiders in Herstal uit te leggen dat ze hun job kwijt zijn en dat hun wapens voortaan door de Britten of de Zweden zullen worden geleverd. Daar heb ik geen zin in.". Gelijkaardige geluiden vallen te horen in Frankrijk en Groot-Brittannië. Vlaanderen gaat veel verder dan andere landen en andere regio's, en nu met deze wijziging nog verder. Het is daarmee een voorbeeld voor de rest van de wereld. Het blijft jammer dat sommigen zelfs dit nog niet ver genoeg vinden gaan.

Wouter Vanbesien vindt het voorliggende ontwerp van decreet in ieder geval een verbetering en vermeldt als positieve punten de mogelijkheid tot embargo, de eindgebruikersverklaring en de grotere transparantie. Tegelijk blijven er echter fundamentele problemen, zoals onvoldoende kennis over het eindgebruik, nog te weinig controle op de doorvoer en geen oplossing voor de afbouw van de catch-all. De problemen zijn gekend en de oplossingen eigenlijk ook: een eindgebruikerscertificaat, een voorafgaande toestemming voor wederuitvoer, systematische voorafgaande kennisplicht voor doorvoer enzovoort. Die oplossingen worden echter niet ingevoerd en de vraag is dan waarom. Als men, zoals Karim Van Overmeire, trots is op het feit dat Vlaanderen zich bewust strenger wil opstellen, waarom wordt die houding dan niet op alle fronten aangenomen? Blijkbaar is realiteitszin de reden: we leven in de werkelijke en niet in een ideale wereld. Eigenlijk zet N-VA zich hier op één front met de PS: we moeten niet heiliger willen zijn dan de paus en rekening houden met de werkelijke wereld. Andere stemmen wegzetten met de stelling dat de oppositie sowieso tegen moet zijn en dat het voor de vredesbeweging toch nooit goed zal zijn, verhindert een rijker politiek debat op basis van argumenten. Dat de mogelijkheid van een embargo wordt opgenomen, acht Karim Van Overmeire blijkbaar wel goed, maar tegelijk roept hij op om het zo weinig mogelijk toe te passen, terwijl een eerlijke afweging nodig is over de kans of wapens in bepaalde landen of gebieden misbruikt worden.

De conclusie luidt dus: wat voorligt is goed, maar het is niet goed genoeg. Het is nu het moment voor een volledige hervorming. Het lid pleit er dan ook voor die extra stappen te zetten, wat het trots zijn op Vlaanderen alleen maar zal doen toenemen.

Herman De Croo weet dat voor een interpretatie vaak ook de voorbereidende werken van een decreet ter hand genomen worden. Er wordt echter veel verwezen naar de conceptnota over de optimalisatie van het Wapenhandeldecreet die de Vlaamse Regering op 27 november 2015 heeft aangenomen. Wat is het legistische belang daarvan? Omdat het ontwerp van decreet ernaar verwijst, hebben wijzigingen in overlegorganen, internationale definities, onder meer van doorvoer, maar ook van wapens en militaire materialen, en internationale inventarissen een impact. Werken die verwijzingen automatisch in op de Vlaamse regelgeving? Voor het lid is wat voorligt een goede verbetering van het bestaande decreet. Een eindstadium zal het echter niet zijn, want wetgeving evolueert altijd.

Ward Kennes merkt op dat, door de onvermijdelijke afweging tussen de ethiek en de economie, discussies over wapenhandel altijd moeilijk zijn. CD&V zou uiteraard graag zwaarden omsmeden tot ploegscharen, maar ziet nog heel wat bezwaren tussen droom en daad. Vlaanderen had al een behoorlijk ambitieus Wapenhandeldecreet. In de praktijk bleek in de loop der jaren dat er verbetermogelijkheden waren en het heeft heel wat tijd gevegd om die in een ontwerp van decreet om te zetten. In de recente hoorzitting zeiden sommigen dat de regeling te ver gaat en het Europese gelijke speelveld in gevaar brengt, anderen vonden ze dan weer niet ingrijpend genoeg. Iedereen is het er wel over eens dat deze problematiek het best op Europees vlak wordt aangepakt. Als de VS wapencontracten sluiten met Saoedi-Arabië voor 110 miljard dollar, dan wordt nog maar eens pijnlijk duidelijk wat de prioriteiten van bepaalde wereldleiders zijn. Vlaanderen moet zich daar niet door laten leiden, evenmin door de keuzes van Wallonië trouwens, en het moet zien wat het zelf kan doen.

Het voorliggende ontwerp van decreet is inderdaad een verbetering. Enkele praktijken worden nu decretaal vastgelegd. CD&V is eigenlijk voor een onholdlijst, maar is blij met de introductie van de mogelijkheid om algemene beperkende maatregelen te treffen. Het lid heeft helemaal niet de indruk dat dit wordt ingevoerd om het niet te gaan toepassen. Voor Saoedi-Arabië heeft de commissie de afweging trouwens al vaak gemaakt op basis van de mensenrechten, buitenlandse invloeden, banden met salafistische organisaties wereldwijd, discriminatie van vrouwen en andersgelovigen enzovoort. Het komt er nu op aan de nieuwe instrumenten te gebruiken.

Agoria Vlaanderen, SERV-partners, Voka en UNIZO waarschuwen ervoor het huidige evenwicht te verlaten. Hoewel CD&V niet blind is voor de economische belangen, acht ze het goed een stap verder te gaan in de ethische richting. Een Wapenhandeldecreet is echter nooit perfect. Controleren waar wapens uiteindelijk terechtkomen, is voor Vlaanderen in de praktijk quasi onmogelijk. Sommige landen hebben, anders dan Vlaanderen, wel inspecteurs ter plaatse. Het lid heeft er al voor gepleit daarmee samen te werken. Een Europese georganiseerde controle zou nog beter zijn.

CD&V zal het ontwerp van decreet goedkeuren. Er is hard aan gewerkt, met een grondige overleggronde met veel partners met soms tegengestelde visies en belangen. Het lid dankt de minister-president voor de inspanningen die hiervoor werden gedaan.

2.2. Antwoorden van minister-president Geert Bourgeois

Minister-president *Geert Bourgeois* beaamt dat het ontwerp van decreet de conceptnota concretiseert. Die nota schetst het werkingskader. Het ontwerp van decreet verankert de verbeteringen op wat al een goed decreet was.

De minister-president zal eerst op basis van de diverse ingediende amendementen ingaan op de problemen zoals ze geschetst zijn. Wat het eerste amendement betreft, wenst de Vlaamse Regering niet terug te grijpen naar de regeling van de catch-all van voor 2012. Catch-all is bedoeld als een uitzonderingsregeling voor niet vergunningsplichtige goederen. De wijziging van 2012 werd toen trouwens ook goedgekeurd door sp.a.

Wat het tweede amendement betreft is het uitdrukkelijk niet de bedoeling een algemene controle in te stellen op de doorvoer zonder over- of herlading, wel om een instrument te scheppen om gericht in te kunnen grijpen als dat verplicht wordt door het VN-wapenhandelsverdrag. Artikel 6 van dat verdrag definieert verboden transfers. De vangnetbepaling responsabiliseert enerzijds en geeft

anderzijds de dienst Controle Strategische Goederen ook de mogelijkheid om in te grijpen.

Het derde amendement slaat op de algemene vergunningen. Voor de gevallen gevat door het amendement kan nu al geen algemene vergunning afgeleverd worden conform artikel 10 van het Wapenhandelbesluit. Er moet al een individuele of globale vergunning voor civiele producten verleend worden.

Een vierde amendement gaat over de controle op het eindgebruik. Vlaanderen is lid van de Europese Unie, waardoor het voor levering van niet-essentiële onderdelen aan andere EU-lidstaten geen (weder)uitvoeringsbeperkingen mag opleggen. Ook voor de essentiële onderdelen is het Vlaamse uitgangspunt vertrouwen in de EU-partners. Ook die landen moeten zich houden aan de Europese richtlijnen en ook zij worden geacht een goed exportcontrolesysteem op te zetten. Pleiten voor een Europees defensiesysteem en tegelijk geen onderdelen van wapens naar lidstaten willen uitvoeren, is tegenstrijdig. Ook voor bevriende landen als de VS, Canada, Zwitserland, Nieuw-Zeeland, Australië, IJsland en Zuid-Korea wordt dat vertrouwen toegepast.

Ook met het vijfde amendement voor tijdelijke handelsbeperkende maatregelen is de minister-president het niet eens. De Vlaamse Regering wil de mogelijkheden voor nuancering en flexibiliteit behouden. Het vorderingsrecht is in 2012, met sp·a in de regering, niet ingevoerd. Ook nu wil de regering niet afwijken van het gemeen recht.

Tot slot benadrukt de minister-president nog dat er in het ontwerp van decreet alleen maar ethische en geen economische afwegingen staan. Het gaat hier over vrede, mensenrechten, doodstraf, oorlogvoering enzovoort. Vlaanderen doet het op dat vlak goed en het gaat verder dan het gemeenschappelijke EU-standpunt, maar ook verder dan de meeste lidstaten, met extra categorieën en meer transparantie. Het blijft echter zijn medelidstaten vertrouwen. Het is mooi om te zeggen dat er geen wapens mogen zijn, maar landen hebben nu eenmaal wapens nodig om de vrede te handhaven en de rechten en vrijheden te verdedigen. Ook dat is een belangrijke ethische overweging.

Tine Soens vraagt de minister-president te antwoorden op haar vragen over de catch-all en de nuancering van de administratieve richtlijn. Hoe zullen de diensten actief informatie verzamelen over de doorvoer zonder overlading, om te vermijden dat wapens via Vlaanderen naar landen onder wapenembargo of landen die ernstige humanitaire schendingen plegen, gaan?

De minister-president stelde vertrouwen te hebben in de andere EU-lidstaten, die worden verondersteld ook een goed controlesysteem te hebben. Ook daar is er echter een verschil tussen de ideale en de werkelijke wereld. Landen als bijvoorbeeld Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk voeren wapens uit naar landen waar Vlaanderen voorbehoud bij zou maken. Het geweten van de regering is hiermee misschien gesust, dat van het parlementslid alvast niet.

Herman De Croo vraagt dat een gecoördineerde versie van de tekst wordt uitgewerkt, met duidelijke vermelding van de verschillen ten opzichte van het bestaande decreet. Hij wil daarenboven nog steeds weten of wijzigingen van internationale aspecten impact heeft op dit decreet.

Minister-president *Geert Bourgeois* zal met het oog op de behandeling in de plenaire vergadering voor een gecoördineerde versie zorgen waarin de wijzigingen cursief staan. Aan *Tine Soens* zegt hij dat Vlaanderen wel degelijk informatie uitwisselt met buitenlandse diensten. Het zal daarover ook een samenwerkingsakkoord met de douane trachten te sluiten, zodat een zo groot

mogelijke uitwisseling van informatie kan gebeuren. De minister-president verwacht eerdaags een voorstel om de administratieve richtlijn te nuanceren en daar zal zo snel mogelijk werk van worden gemaakt.

3. Artikelsgewijze bespreking en stemming

Artikel 1

Artikel 1 wordt zonder opmerkingen eenparig aangenomen met 12 stemmen.

Artikel 2

Een amendement voorgesteld door Tine Soens en Güler Turan strekt ertoe een nieuw punt 1° toe te voegen met het oog op het vervangen van artikel 2, 2°, van het Wapenhandeldecreet van 15 juni 2012 en het terug hanteren van de vroegere definitie van catch-all (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1121/2, amendement nr. 1).

Amendement nr. 1 wordt verworpen met 9 stemmen tegen 3.

Artikel 2 wordt aangenomen met 9 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikelen 3, 4 en 5

De artikelen 3, 4 en 5 worden zonder opmerkingen aangenomen met 9 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikel 6

Een amendement voorgesteld door Tine Soens en Güler Turan strekt ertoe in artikel 6, 3°, aan de voorgestelde tekst van paragraaf 2/1 een punt 4° toe te voegen, met het oog op het invoeren van een meldingsplicht (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1121/2, amendement nr. 2).

Amendement nr. 2 wordt verworpen met 9 stemmen tegen 3.

Artikel 6 wordt aangenomen met 9 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikelen 7 en 8

De artikelen 7 en 8 worden zonder opmerkingen aangenomen met 9 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikel 9

Een amendement voorgesteld door Tine Soens en Güler Turan strekt ertoe de tekst van artikel 9 te vervangen (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1121/2, amendement nr. 3).

Amendement nr. 3 wordt verworpen met 9 stemmen tegen 3.

Artikel 9 wordt aangenomen met 9 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikel 10

Artikel 10 wordt aangenomen met 9 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikel 11

Een amendement voorgesteld door Tine Soens en Güler Turan strekt ertoe de tekst van punt 3° te vervangen, met het oog op het opleggen van de voorwaarde dat bij wederuitvoer de toestemming van de Vlaamse Regering wordt gevraagd (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1121/2, amendement nr. 4).

Amendement nr. 4 wordt verworpen met 9 stemmen tegen 3.

Artikel 11 wordt aangenomen met 9 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikelen 12 tot en met 26

De artikelen 12 tot en met 26 worden aangenomen met 9 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikel 27

Een amendement voorgesteld door Tine Soens en Güler Turan strekt ertoe in de voorgestelde tekst van artikel 43/1, §1, het tweede lid te vervangen, teneinde tijdelijke handelsbeperkende maatregelen te laten gelden voor alle categorieën bestemmingen en eindgebruikers, met uitzondering van internationale organisaties, en het materieel toepassingsgebied ruim in te vullen (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1121/2, amendement nr. 5).

Amendement nr. 5 wordt verworpen met 9 stemmen tegen 3.

Een amendement voorgesteld door Tine Soens en Güler Turan strekt ertoe in de voorgestelde tekst van artikel 43/1, §1, het derde lid te schrappen, met hetzelfde oogmerk als amendement nr. 5 (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1121/2, amendement nr. 6).

Amendement nr. 6 wordt verworpen met 9 stemmen tegen 3.

Artikel 27 wordt ongewijzigd aangenomen met 9 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikelen 28 tot en met 34

De artikelen 28 tot en met 34 worden aangenomen met 9 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikel 34/1 (nieuw)

Een amendement voorgesteld door Tine Soens en Güler Turan strekt ertoe een artikel 34/1 in te voegen over een vorderingsrecht, teneinde het voor vzw's mogelijk te maken op te treden in rechtsgeschillen met betrekking tot wapenhandel (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1121/2, amendement nr. 7).

Amendement nr. 7 wordt verworpen met 9 stemmen tegen 3.

Artikelen 35, 36 en 37

De artikelen 35, 36 en 37 worden aangenomen met 9 stemmen bij 3 onthoudingen.

4. Eindstemming

Het ontwerp van decreet tot wijziging en optimalisatie van diverse bepalingen van het Wapenhandeldecreet van 15 juni 2012 wordt aangenomen met 9 stemmen bij 3 onthoudingen.

Rik DAEMS,
voorzitter

Joris POSCHET
Wouter VANBESIEN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

EU	Europese Unie
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VN	Verenigde Naties
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen
VS	Verenigde Staten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk